

U JEDLÍKŮ V NADRYBÁCH

Před rokycanským soudem stál v březnu 1573 Jedlík z Nadryb. V mučírně vypověděl, že šel z návodu své manželky Kateřiny s děvečkou Maruší k radnické šibenici a tam jednoho oběšence *pomáhal řezati*. Poněkud nelogicky však tvrdil, že z toho žádná újma nikomu nevzešla, jen snad jeho děvečce. Za tento delikt jej soudci poslali na šibenici.

Maruše se při útrpném výslechu ke všemu přiznala s tím, že neměla možnost volby, protože ji k tomu přinutil hospodář a jeho žena. Ta ji navíc vyzvala, aby nabrala trochu prsti pod hlavou mrtvého psa a nasypala ji na Paškovou, když k ní přijde na pivo. Tím ji před lidmi zostudí a ti přestanou její pivo kupovat. Za to dostala slíbené nové šaty. Dále prý Pašková svému hospodáři vařila podlešve ze starých bot vždy *po tři štvrtky po slunci* a potom rozbila použitou nádobu o boží muka, aby se její manžel držel doma. Údajně ji to naučila jakási pocestná. Rovněž jí poradila, aby v mraveništi nabrala mravence a vypustila je na lavici. Pak k ní bude chodit hodně hostů na pivo. I Maruše skončila na popravišti.

Do rukou rokycanské justice se dostala také Kateřina Jedlíková, která sváděla pověrečné praktiky formou řetězové reakce na Rozinu, mlynářku z telinovského mlýna. Do procesu zasáhl svou výpovědí i popravní mistr. V průběhu vyšetřování Kateřiny si totiž vzpomněl, že po exekuci Jedlíka a děvečky Maruše k němu do katozny přišla mlynářka a přinesla jeho ženě darem bochník chleba. Zároveň vyzvídala, co vypověděl sedlák ze vsi Nadryby a jeho děvečka, kteří byli popraveni u Rokycan. Tento zápis písař smolné knihy nedopsal.

A ŠTÍRA TĚŽ USUŠILA

Šestadvacátého března 1575 se dostala do rukou městského soudu v Tasově Dorota Valová, která si osvojila magické praktiky a ze slepého kotěte *a štírů vodu dělala a vlívala ji před dům Vondrovi v Tasově a to proto, že jest jí zapřel půldruhý čtvrti žita. A Matoušková že o tom věděla a při tom byla, a který dobytek to přešel, že by uschl a mu-*

sil by umřít. A to kotě vzala u Vitoušků za kamny, a tak je vcele usušila a prach z něho udělala a do vody sypala. A štíra též usušila a prach udělala a to spolem do vody sypala a vodu vylila před dům Vondrovi.

Valová také uměla vyrábět prach z mladých vrabců, vidomých i slepých. Pokud jím osypala dobytek, neměl mít telata. Jednou se ale pohádala s Markétou Hamříkovou o nějaké plátno. Využila situace, když kojila ve světnici, a nasypala na ni rovněž prach z vrabců: *A tak se měla ta Markyta trápiti, a potom že musí umřít.* Vedle Matouškové prý o jejich činech věděla Markyta Zavadilka.

Ta se ocitla v mučírně po měsíci, 29. dubna. Úvodem se přiznala k několika záletům. Cizoložila s řezníkem Vondráčkem i s jinými muži. Zejména však popisovala úsilí několika žen o otrávení pana Alexy. Jeho manželka *vařila muži svému s Vitouškovú holoubata a posypala je prachem [z] sušenejch štírů, jemu je jísti dávala, ale on že jich jísti nechtěl. A potom že sou se sešly na faru a ona, Alexová s Vitouškovú na dobrou vůli, i daly jemu ten prach z nekřtěnat a štírů v červeném víně vypíti. A tak že jej Alexu vlastní žena jeho s Vitouškovú votrávily a že kdyby Alexový nebylo, a toho prachu aby jí byla nedala, že by k tomu nepřišla a ani svého muže nevotrávila.* Zavadilová se marně dožadovala přítomnosti Alexové, kterou považovala za

Čarodějnice otvírá za pomoci ďábla sud vína

hlavní vinici. Krátce před popravou si vzpomněla, že Alexová jí šišky poslala, aby je jejimu muži dala. *I jak by on k ní přišel, jemu jest je dala a řekla: Teď máš od své paní k snídani. A on že jest je od ní vzal i dal jednomu psu jísti a pes ji že jest jísti nechtěl. A vzaouš ty šišky, že domů šel a ji prostrankem dobře upral a ona že o tom dobře ví. Více vyznala, že táž Alexová s Janičkovou vodu strojily a toho pilny byly, kudy by šel von Alexa, aby tu vodu na to místo vřily, kdyby přes ni přešel, aby umřel. I nesly ji k Malčatovům humny jednou, aby tu vodu, že jest tady rád chodíval, jemu tu vodu přes cestu vřily. Ale Pán Buoh jeho vostřihal, že jest tudy nešel, a takže jest Alexová tedy stříhla a za ním posílala, kudy by jít měl, aby o něm, což myslila, toho dovedla. I že nemohla nikdy přístupu mít, až na tý faře toho kněze Jehňátky s ženou toho jest dovedla. A že kdyby jí Alexový, šlundry nebylo, že by byla k tomu nepřišla. Je přirozené, že obě ženy, Valová a Zavadilová, skončily na popravišti.*

**PANSKÁ LÁSKA
A POMSTA**

V sedmdesátých letech 16. století žil na tvrzi Svinné v západních Čechách mládeneckým způsobem zchudlý šlechtic Jan Běšin z Běšin, potomek kdysi slavného rodu. Tvrz den ze dne pustla, a tak mu jeho bába Johanka Žďárská z Vydžína doporučila jako služebnou svou poddanou Marjánku, která pocházela z Mostišť na Rokycansku. Byla to prý dívka hezká a pracovitá, jež v krátké době změnila vladykovo sídlo k nepoznání. Navíc se s panem Běšínem sblížila i intimně. Zatímco on to považoval jen za chvilkové dobrodružství, Marjánka spřádala dalekosáhlé plány; zřejmě se domnívala, že bude možné překročit společenské bariéry. Když Běšinův zájem ochladl, hledala způsob, jak si udržet jeho náklonnost.

Nakonec zašla za jakousi „moudrou bábou“, která bydlela v chatrči u blízkého lesa. Ta jí poradila, aby spálila na prach pramen svých vlasů a přimíchala jej do šlechticových pokrmů a nápojů. Druhou svou kadeř měla tajně za kouzelných průpovědí vložit do pánovy postele. Byl to zcela jistě snadný úkol, vždyť se neustále pohybovala v jeho blízkosti. Nicméně očekávaný výsledek se nedostavil. Jan Běšin se však dozvěděl o úsilí zamilované Marjánky a předal ji plzeňskému městskému soudu jako čarodějnici.

sil by umřít. A to kotě vzala u Vitoušků za kamny, a tak je vcele usušila a prach z něho udělala a do vody sypala. A štíra též usušila a prach udělala a to spolem do vody sypala a vodu vylila před dům Vondrovi.

Valová také uměla vyrábět prach z mladých vrabců, vidomých i slepých. Pokud jím osypala dobytek, neměl mít telata. Jednou se ale pohádala s Markétou Hamříkovou o nějaké plátno. Využila situace, když kojila ve světnici, a nasypala na ni rovněž prach z vrabců: *A tak se měla ta Markyta trápiti, a potom že musí umřít.* Vedle Matouškové prý o jejich činech věděla Markyta Zavadilka.

Ta se ocitla v mučírně po měsíci, 29. dubna. Úvodem se přiznala k několika záletům. Cizoložila s řezníkem Vondráčkem i s jinými muži. Zejména však popisovala úsilí několika žen o otrávení pana Alexy. Jeho manželka *vařila muži svému s Vitouškovú holoubata a posypala je prachem [z] sušenejch štírů, jemu je jísti dávala, ale on že jich jísti nechtěl. A potom že sou se sešly na faru a ona, Alexová s Vitouškovú na dobrou vůli, i daly jemu ten prach z nekřtěnat a štírů v červeném víně vypíti. A tak že jej Alexu vlastní žena jeho s Vitouškovú votrávily a že kdyby Alexový nebylo, a toho prachu aby jí byla nedala, že by k tomu nepřišla a ani svého muže nevotrávila.* Zavadilová se marně dožadovala přítomnosti Alexové, kterou považovala za

Čarodějnice otvírá za pomoci ďábla sud vína

hlavní vinici. Krátce před popravou si vzpomněla, že Alexová jí *šišky poslala, aby je jejimu muži dala. I jak by on k ní přišel, jemu jest je dala a řekla: Teď máš od své paní k snídani. A on že jest je od ní vzal i dal jednomu psu jísti a pes ji že jest jísti nechtěl. A vzaově ty šišky, že domů šel a ji prostrankem dobře upral a ona že o tom dobře ví. Více vyznala, že táž Alexová s Janíčkovou vodu strojily a toho pilny byly, kudy by šel von Alexa, aby tu vodu na to místo vřily, kdyby přes ni přešel, aby umřel. I nesly ji k Malčatovům humny jednou, aby tu vodu, že jest tady rád chodíval, jemu tu vodu přes cestu vřily. Ale Pán Buoh jeho vostřihal, že jest tudy nešel, a takže jest Alexová tedy stříhla a za ním posílala, kudy by jít měl, aby o něm, což myslila, toho dovedla. I že nemohla nikdy přístupu míti, až na tý faře toho kněze Jehňátky s ženou toho jest dovedla. A že kdyby jí Alexový, šlundry nebylo, že by byla k tomu nepřišla. Je přirozené, že obě ženy, Valová a Zavadilová, skončily na popravišti.*

**PANSKÁ LÁSKA
A POMSTA**

V sedmdesátých letech 16. století žil na tvrzi Svinné v západních Čechách mládeneckým způsobem zchudlý šlechtic Jan Běšín z Běšín, potomek kdysi slavného rodu. Tvrz den ze dne pustla, a tak mu jeho bába Johanka Žďárská z Vydžína doporučila jako služebnou svou poddanou Marjánku, která pocházela z Mostišť na Rokycansku. Byla to prý dívka hezká a pracovitá, jež v krátké době změnila vladykovo sídlo k nepoznání. Navíc se s panem Běšínem sblížila i intimně. Zatímco on to považoval jen za chvilkové dobrodružství, Marjánka spřádala dalekosáhlé plány; zřejmě se domnívala, že bude možné překročit společenské bariéry. Když Běšínův zájem ochladl, hledala způsob, jak si udržet jeho náklonnost.

Nakonec zašla za jakousi „moudrou bábou“, která bydlela v chatrči u blízkého lesa. Ta jí poradila, aby spálila na prach pramen svých vlasů a přimíchala jej do šlechticových pokrmů a nápojů. Druhou svou kadeř měla tajně za kouzelných průpovědí vložit do pánovy postele. Byl to zcela jistě snadný úkol, vždyť se neustále pohybovala v jeho blízkosti. Nicméně očekávaný výsledek se nedostavil. Jan Běšín se však dozvěděl o úsilí zamilované Marjánky a předal ji plzeňskému městskému soudu jako čarodějnici.

Konšelé posoudili Marjánčino čarování shovívavě, neboť nepoškodilo Běšínovo zdraví. Uznali jen, že se dopustila nenáležitě věci proti povinnosti věrné poddanosti, a 23. listopadu 1575 ji odsoudili k vymrskání u pranýře a vypovězení z kraje. Měla tedy být propuštěna na hrdelní revers.

Rozsudek městského soudu Jana Běšina neuspokojil. Chtěl se zbavit Marjánky definitivně, a tak se odvolal k apelačnímu tribunálu. Ten rozhodl 11. ledna 1576 takto: *Ponevadž se netoliko ti potahové v žalobě od nadepsaného Jana Běšina na dotčení Marjánu ze vsi Mostišť doloženi, ale i mnohem větší, jichž by se dopustiti jměla, nacházejí, z té příčiny pro dostatečnější a gruntovnější toho všeho zlého na ni i na jiné se vztahujícího vyhledání, táž Marjána k outrpnému právu dána býti má podle práva. A což se tak toho při ní vyhledá, půjde na to dále, což za právo jest. A co k apelaci složeno, to aby zase navráčeno bylo.* Tím byl osud nešťastné dívky zcela jistě zpečetěn.

BYLO JICH
PATNÁCT

Čarodějnické procesy vyvrcholily ve Velké Bíteši v době od března do června 1576. Na jejich počátku stojí výslech Marty Doležalové z Březky, který se uskutečnil 3. března. Tato žena připravila o život Martina Čamina, protože ji zbil. Pomáhaly jí dvě ženy z Jesenice, Markéta Koutná a Dorota Dobšová. První z nich byla vyslýchána 30. března. Doznala, že pálila prach z mladých slepých vrabců, ale i ze psí hlavy a mozku. Sbírala také rosu z obilí a tou zadělávala chlebové těsto. Upečeným chlebem pak krmila svoje krávy, aby hodně dojily. Prach prý chránil pšenici před vrabci. Prvního dubna se Dorota Dobšová přiznala k výrobě jedovatého prášku. Společně s Koutnou jej dělávaly z mrtvolek nepokřtěných dětí a psích lejn. Tím prachem otrávil a zabily pana Jiřího Veneckého, svého pána. Prach mu daly do pití, když přišel s Koutnou z Tasova od vejvodu. Učinily tak proto, aby víckrát s Koutnou k soudu nešel. O tom ovšem Koutná při svém výslechu pomlčela.

Markéta Ťuhýkalka pocházela rovněž z Jesenice. Tato žena spolupracovala s uvedenými delikventkami, navíc roznášela prach do okolních vsí a podílela se na běžných magických praktikách. Jed-

nou jí a Dobšové Koutná vzkázala o Velkém čtvrtku *jeti na hranice na hřeblich, a ony že sou jely. Nejprve na hranice k Pucovu a odtud na hranice k Jestřebí, a od těch hranic na hranice k Čiškovu. A tak že jsou rozličné koření trhaly, a když sou domů přišly, že jsou to koření do peci uházely a z něho prach dělaly a tím prachem že sou dobytek vosejpaly, aby měl vši a hnidy i také jej mořily. Více vyznává, že jest [v] Velkej štvrtek [s] Strakovou a Dobšovu do panského dvoru v Jesenici chodily a na dvoře třísky sbíraly a je spálily a z nich prach dělaly, a tím prachem že sou panskéj dobytek i lidskéj vosejpaly a jemu mlíčné odnímaly, a potom jej umořily. Více vyznává, že jest jí Rouska prachu dala a ji prosila, aby tím prachem po domě, kde Brožek Tvořidlu jest, v síni posypala a jej vostudila, aby tam na pití nešli. A ona že jest to učinila a tím prachem v domě jeho i v jinejch posypala a je vostudila.*

Dne 26. dubna vyznala Lída Huňáčková z Ocmanic, že přijímala prach od Ťuhýkalky, umořila jím několik lidí včetně svého manžela, i nějaký dobytek. Navíc podotkla o Markétě Škeroupkové, že usilovala o otrávení ocmanického rychtáře Vlka. Anna Rohovská ze Lhotic po několika dnech vypověděla, že také dostávala prach od Ťuhýkalky k moření dobytka. Markéta Škeroupková nezapírala, že její rukou zemřel rychtář Vlk a ještě jeden soused. Jedovatý prášek, který měla od Salky Kejtové z Naloučan, jim naservírovala v pivu. Kejtová se přiznala prvního května s tím, že ten prášek obdržela od Doležalové z Březky.

Sotva si konšelé ve Velké Bíteši trochu oddechli, přišla na řadu druhá skupina čarodějnic. Třiadvacátého května to byla Anna Straková z Jesenice, jež kromě přiznání obvyklého poškozování dobytka vypověděla, že *s Lidou Křičkou z Naloučan chůvám panskéjm mlíko odnímaly a druhý že jsou na zámku Náměšti v šneku stupně vodou strojení kropily. A vtom že jesti dcerka Jeho Milosti pána zahynula, a to proto, že sou ty chůvy mlíka neměly. O dva dny později měl kat v rukou Dorotu Doležalovou z Čikova, která získávala prach od Dobšové z Jesenice. Dne 26. května stála v mučírni Lída Křičková z Naloučan, jež poněkud rozšířila výpověď Strakové. Vyznala totiž: ... Straková že jest na zámek napřed vodu nesla, a potom že jí tu vodu dala, když na zámek přišly. A ona, Lída, že jest tu vodu od ní vzala a na zámku v šneku, kudy chodili, jest ní kropila. Více vyznala, pro kterou příčinu jsou chůvám panskéjm mlíko odnímaly, a to pro tu příčinu, že ony chtěly, aby ty děti samy chovaly, aby z toho plat měly. A tak, když sou chůvy panské mlíka neměly, že jest panská dcerka proto umřiti a z světa sjíti musela. Lída Koudelková z Čikova téhož dne doznala, že brala jedovatý prášek, podobně jako Doležalová, od Dobšové z Je-*

Očarování mléka

senice. Společně s Dorotou Bimkovou chtěla otrávit rychtáře i s jeho dobyt看em. Ta se k takovému záměru přiznala 28. května, jako své společnice uvedla Syslovou a Nemeškalovou. Navíc dodala, že poskytla trochu prášku Sedlářce z Velké Bíteše s tím, že neví, co s ním zamýšlela. Na samém konci života se za své pomocnice přimlouvala. Když už byla přivázána na hranici, prosila pana purkmistra a konšely, aby těm, jež udala, nebylo činěno podobné příkoří a nemuseli sejít takovou ukrutnou a ohavnou smrtí, protože byli mnohem méně vinni než ona. Nicméně 28. června byly vyslýchány dvě poslední ženy obviněné z čarodějnictví, Apolena Sedlářová z Velké Bíteše a Dorota Uhlířová. První z nich otrávila Macka Vlčíhlavova a společně s Uhlířovou i Vavřince Vydru. Ta se jí svěčila, že hodlá svého muže zabít, neboť když se opije, surově ji mlátí. Sama Uhlířová pak doznala, že umožila sice Vaňka Hrnčíře, manžela však nikoliv. Současně ukázala prstem na Liškovou, která *umí udělati, že kráva stelná nebude, a to tím, když kráve podhodí nožnice prázdné, že stelná nebude, a když zase nožnice najde a najdouc jest vstrčí do nich nůž, že zase stelná bude.* Od Liškové a Farkašové prý slyšela radu, aby *na vokuje a podkovu v neděli krávu křížem dojila, a potom to do peci všecko vhodila. Ale ona že jest toho ne-*

dělala a že neví, k dobrému-li jest to, či ke zlému. Ale však ona Lišková, budouce při vevodu, k tomu se přiznala, že jí to povídala, ale pravila ta Lišková, že je to k dobrému. Velkobítešské čarodějnické procesy skončily, měly nejméně patnáct obětí.

PALEC OD VISELCE

Dvacátého července 1576 vyslýchali mělničtí konšelé děvčku Apolonu a šenkýřku Maruši, podezřelé z čar a kouzel. První z nich vypověděla, že *to slyšela od šenkýřky Posádovic, kdyby kdo měl palec od viselce a jej do sudu zavěsil, že bude mít tak mnoho hostí, jako když koho na šibenici vedou. A tak ona, když šla na vinici mimo šibenici v postě, tehdáž na vinicích zdvihali, řekla děvčeti, kteréž s ní šlo: Pohleďme do té šibenice (neb byla odevřená). A ten viselec již dole ležel. Tu ona vzavši jednu ruku, i odřezala od ní palec a tu ruku i s tím nožem do vinice zahodila. A když na vinici přišly, vinaře i jinejm ženám to malý děvče ten palec ukazovalo. Potom jej ta děvka přinesla k Mečířovým a Maruši, šenkýřce, jej dala. A ona, ušívši pytlíček, vložila do něho ten palec a něco hřebíčku a bobku, to zavázala a přivázavši k tomu dřevo, do sudu pustila. Ale že o tom neví, věděla-li je o tom paní.*

Maruše pak přiznala se, že o tom palci taky věděla, ale že *jej sama ta děvka Apolona do sudu zavěsila a paní o tom nevěděla. Děvče taky to oznámilo, že o tom palci tyto obě dvě děvčety, děvka i šenkýřka, věděly, když jej do domu přinesly, ale paní nevěděla.*

Císařský rychtář Jakub Kreycburský o všem neprodleně informoval Českou komoru, která 24. července rozhodla: *... jménem a na místě Jeho Milosti Císařské, pána našeho nejmilostivějšího, poroučíme vám, abyste tu věc pořadem práva vyslyšeli i také na to vejpověď s vejhradou vrchního práva učinili. Jeho Milosti Císařské rychtář u vás za původa se proti takovým osobám postaví. Na tom Jeho Milosti Císařské jistú vůli naplníte.*

Což o to, Mělničtí by rádi naplnili tuto vůli, jen nevěděli jak. Z toho důvodu píší 29. července České komoře, že *ty děvčety, Apolona a Maruše, i to malé děvče, posavad se k tomu ke všemu, což v této zprávě příležití v plné radě naší od jedné každé z nich obzvláště dané (kteráž také prve od pana rychtáře Vaším Milostem jest podána) pozna-*

menáno jest, i k tomu, že sou z takového palce lidem pivo dávaly i samy pily, přiznávají, že sou to učinily. Nýbrž i jistota toho všeho, ten palec s pytlíčkem, při němž některý bobek a hřebíček jest, na smetišti v té ulici, kde tyto děvečky slouží, nalezen a nám do rady přinesen, prve než se to na ně vyhledalo, a jest před rukami. Nadto již i ta šenkýřka, kteráž u Posádovců byla a dotčené Apoloně z strany toho palce (jakž se jest táž Apolona v radě k tomu přiznala) radu dala, jest dosažena i vězením vopatřena. Což se jest také na nemalé zhoršení a zvošklivění lidské v tomto vůkolí rozneslo a rozhlásilo. Závěrem bezradní mělničtí konšelé žádají o rozhodnutí, kterou z uvedených osob mají vlastně vyslýchat útrpným právem, aby se to tím spíšeji vyhledati a přetrhnutí mohlo. Komora reagovala počátkem srpna, kdy nařídila, aby ta, která toho zlého největší příčinou jest, nejprve k outrpnému právu dána byla, a což tak o tom sezná, budete se věděti při té věci vedle práva jak zachovati. Toho sme vám na psaní vaše za odpověď dáti pominouti nechťeli.

KOŘENÍ KOMU DÁ, ŽE BUDE STONATI

Když byla předvedena Maruše Šilhavá z Horního Jelení v prosinci 1581 před pardubický městský soud, přiznala se, že s Annou Kladivcovou a jinými společníci často navštěvovala jarmarky a trhy, na nichž kradla hrnce a jiné věci. Při útrpném výslechu ovšem vyšlo najevo, že jejím hlavním oborem bylo travičství. Vinu sváděla na Kateřinu Petrovou, jinak Martínkovou z Plchůvek, jež jí prý dodávala koření a prach a podle jejího úsudku byla ta největší „mistrkyně“. Toto koření uvařila Šilhavá svému nemocnému manželovi Jírovi, který do dvou dnů zemřel: *A proto sem mu to udělala, že na mne zlej byl a mne prával. Item táž Káča Petrová, krčmářka, tím prachem jest rozkázala nám posypati, kde se dobytek pásá, že mřiti bude. A třikráte sem jím vokolo Jeleního na klučinách posejpala a pomřelo nemálo dobytčův, kteří se tu v tom místě pásali. Item ve Chvojenci s Kladivcovou tím prachem sem také posejpala a nemálo dobytčův pomřelo. Proto sme to udělaly, že nám chleba dáti nechťeli. Item táž jistá Káča Petrová pravila jest mi a k tomu se přiznala, že koření komu dá, že bude stonati. A když zase pro ni pošlí, že bude je hojiti a že je zhojí zase a že jí za to vobílí a peníze dáváji a zase ji domů dovážejí.*

Při dalších výsleších trvala na svých výrocích o travičství a zopakovala je i v přítomnosti nařčené Kateřiny Petrové. Konšelé odsoudili Šilhavou k trestu smrti zahrabáním zaživa a probitím kulem. Když již do hrobu vložena býti a konec života svého vzíti měla, na tom na všem, což tak před trápením, na trápení i po trápení vyznala, že to všecko věrná pravda jest, umřela.

Následoval dobrovolný i útrpný výslech Kateřiny Petrové, která se k travičství nepřiznala a tvrdila: *Z hněvu tovaryška, kderáž v Mejlě utracena jest pro tuto tovaryšku svou, na mne mluvila. Poslední slovo měl v tomto procesu apelační soud, který nařídil, aby byla Kateřina propuštěna z vězení.*

OBĚŠENCI V PIVU

V dubnu 1584 stál před nymburským soudem Havel Písač, který prováděl drobné krádeže, zejména však s několika společníky řezal oběšence ze šibenice; části jejich těl, oděvů a provazů prodávali krčmářkám ve Vrbové Lhotě, Ratenicích, Novém Městě a Břežanech. Sám vyznal, že Anna, krčmářka ve Vrbové Lhotě, dobře ví, kam dával ty věci z oběšenců, jakož i krčmářka Maruše z Nového Města, kde se říká V kamenném domě. Pokud jde o maso uřezané z oběšenců, to dotyčné ženy sušily a dělaly z něj prach, kterým trávily lidi.

Při dalším výslechu vypověděl: *Když jsou ty viselce vyřezali, to do mošny vložili. S tím do města šli a u Sovků byli a pili. Než nechali jsou co toho v městě, že neví; on že čekal za vinicemi jdoucí k Hořátvi, až k němu přišli. Odtud že šli s tím do Vrbový Lhoty a něco toho u krčmářky nechali. Dále Havel vypráví, že z této vesnice pokračovali do Ratenic a tamější krčmářce prodali lidské maso za jednu kopu míšeňských grošů: A když pili, že vyšel ven a ta Káče, krčmářka, tu jednu pečeni v síni nastrkovala na rožeň. A on jí řekl: To jest hrubá pečeni. A ona mu řekla, aby šel v jebák do světnice. V prsku pekla tu pečeni. A on se jí optal, co bude [s] tou pečeni dělati. A ona řekla, že z ní nadělá prachu, do piva to bude sypati a tím lidi tráviti.*

Vzhledem k tomu, že šlo o závažné hrdelní zločiny, požádali nymburští konšelé Mikuláše Střelu z Rokyc a na Cerhenicích, aby

poslal své poddané, krčmářky ze vsi Ratenic a z Nového Města, do Nymburka ke konfrontaci s Pískačem. To však Strěla odmítl s tvrzením, že takové ženy na jeho statcích nejsou. Městská rada mu ovšem nevěřila a znovu jej vyzvala, aby tyto krčmářky postavil před soud. Její úsilí bylo ale v tomto směru neúspěšné.

Konfrontace se tedy zúčastnila pouze krčmářka z Vrbové Lhoty na poděbradském panství. Havel Pískač vyznal, že u ní byl nedávno s Janem Páperkou a že jí nechali něco ze svých zásob a košile. Posléze podotkl, že až bude na stejném místě jako on, prozradí toho mnohem víc. Závěrem dodal, že jí dobře zná a ví, jaká je. Krčmářčinu reakci písař nezaznamenal. Žel, zápis o tomto procesu není ve smolné knize dokončen, a tak nevíme, jak Havel Pískač skončil. Předpokládáme, že mohl být pro tento delikt popraven, pokud ovšem nezemřel před výkonem trestu smrti nebo neutekl z vězení.

VLASY JEHO VZALA

Kopidlenský řezník Jan Chyba si nedělal s manželskou věrností těžkou hlavu. Když se sblížil s Alžbětou Burdačkou, obrátila se jeho manželka na místní dívku Důru, aby s tím něco udělala. Předcházela jí totiž pověst, že umí čarovat. A ona to skutečně dokázala. Svými půvaby Chybu natolik okouzila, že se vzápětí rítíl do nového vztahu. Poté co byli oba vypovězeni z Kopidlna, toulali se po východních Čechách. V únoru 1588 vyznal Chyba před pardubickým soudem, že Důra souložila také se sedlákem Říhou ze Pševsi, jehož přivedla na mizinu: ... *tolikéž ženu svou oddávanou jako i já měl. A uhonivši sobě od ní francouzy, i ženu svou také nakazil. Neb jsem já jí rád prázen bejti chtěl, ale nemohl sem nijakž bez ní bejti. A když sem v jedné vsi, Lhota slove, byl, ta přišla ke mně Anna, sestra má a Mikuláš, syn můj a Matěj Řezník, soused z Kopidlna, majíc toho zprávu, že takový čáry má v váčku. Utrhl jí syn můj váček, vodemkli, našli v něm štírovou hlavu, vlasy, nehtů a jiného rozličného čárného koření. Což lidé, jaké by bylo, rozeznati nemohli, a tak do peci uvrhši, spálili. A [k]dyž sem jednouc od ní přeč, chtíc kurvy rád prázen bejti, ušel, chtíc do městečka Luže jíti k Pavlovi na panství pardubském, musil sem zase k ní, kurvě, [se] navrátiti, jdouc na mne takové tesknosti, že sem bez ní*

zůstávati nemohl. Neb i také, když sem s ženou svou v potřebítku svém líhal, musil sem několikráte v noci vstáti a po dvoře choditi, nemoha bez kurvy bejti.

Důra se ke stykům s řezníkem Chybou přiznala, v Luži, Ředících a jinde se vydávala za jeho manželku. Pardubičtí konšelové zvažili jejich mravnostní delikty a rozhodli, aby oba *mistrem popravním metlami, s přiložením cejchu na čelo ku příkladu jiným trestání jsouce, ven z města, jeden za Mejskou a druhý za Pražskou bránu vyvedeni a všeho panství pardubského i sami sebe na budoucí časy pod skutečným na hrdle trestáním prázdni byli.*

Nicméně Pardubičtí si záhy uvědomili, že mají před sebou čarodějnicu, a tak v březnu vyslyšali Důru v mučírně. Tam vypověděla: *Když jednouc toho Jana Chybu podholovali a již se mnou byl, poradila mi jakási kurva, abych vlasy jeho vzala a sobě vokolo palce u pravé nohy otočila, že beze mne bejti nebude moci. I tak sem udělala a na těch vlasích, majíc v botách, sem chodila. K tomu se znám, že sem tomu Chybovi trochu vlasů z hlavy jeho ustríhala a na nich sem chodila, aby na mne laskav byl.*

Při dalším výslechu nařkla ředickou kovářku Mandu z čar a kouzel: *... mně k tomu radila a pravila, abych vejce slepičí nový na prach spálila a ten prach mu na hlavu vsypala, Janovi Chybovi, že po mně vstati nebude moci. A já sem to podle rady jejich udělala a jemu toho prachu, Janovi Chybovi, do hlavy v krámě nasykala v Ředících. Později dodala, že jeho vlasy pálila a pila je v teplém pivu.*

Jan Chyba byl v Pardubicích stát a Důru kat zažíva zahrabal. Do posledních chvil života trvala na tom, že jí kouzlo s vejcem poradila kovářka Manda. Tato žena nařčení příkře odmítla, svědecky prokázala svou bezúhonnost a byla propuštěna z vězení na rukojmí.

S ČERTEM ČINITI MĚLA

Koncem srpna 1589 měli Rokycanští plné ruce práce s několika čarodějnicemi. Místní podruhně Anna Chyličková vyznala, že Káče Sapí nosila bylinu zvanou sedmerokvětec, kterou ta Káča konvičky vymývala. Ukradla také svému bratrovi povlak a Janu Valentovi kopy míšeňských, Káče Dumetové kopy širokou a Sápě ji proměnila. Z ná-

vodu řečené Káči vzala mrtvou kočku, rozbila jí hlavu a vyjmula mozek, který rozetřela se starým pivem. Spolu daly nápoj vypít Martinu Sklenářovi a jeho manželce Anně, aby je pomocí tohoto kouzla *vostudily, tak aby Sukoslavka dceři statek svůj odkázala.*

Dále vypověděla, že měla styky s čertem, jenž vypadal jako starý černý člověk. Ten za ní chodíval a nutil ji, aby v sobotu a v neděli čarovala. Rovněž jí poradil, aby k sobě „za tovaryšku“ vzala Kozovou, že jim oběma chce pomáhat. Nemají se ho prý bát, a když budou poslušné, dobře se jim povede. Čert pobýval u Kozové a tam se s ním scházely. Také mu nosily na rozcestí k večeru mléko a jídlo. Společně s Kozovou a Plechatou čarovaly a odnímaly kravám mléko. Ve chlévech ve vsi Timákov u Kmoška, Staška a Pecháta křížem řezaly třísky, udělaly z nich oheň, na němž sušily topinky a dávaly je kravám. Sápě přinášela mravence, které uvařily, a v domě, kde Káča šenkovala, tím odvarem kropily, aby měla mnoho hostů.

Vzhledem k tomu, že Chyličková byla docela sdílná, Káča Sápě ji chtěla ve vězení zabít, aby již dále nevypovídala. Nemohla však na ni dosáhnout, a tak jí dala do ruky alespoň nůž. Delikventka se ovšem k sebevraždě neodhodlala. Zatímco Chyličková byla upálena na hranici, Káču kat zaživa zahrabal.

Čarodějnice dojí topírku sekery

Kozová si v mučírně na nic nevzpomínala, příliš vypovídat nechtěla a nepromluvila ani při pálení, jako by byla odčarována do jiného času. Nakonec byla na přímluvu měšťanských paní (když se v šatlavě roznemohla) propuštěna a po třech dnech zemřela. Její manžel sám vykopal hrob u božích muk a tam ji pochoval. Stejně dopadla i Markyta Plechatá.

OKOUZLENÝ JURKA

V druhé polovině osmdesátých let 16. století se miloval Jíra Masař z Moravan na Hodonínsku s Kateřinou, manželkou Matěje Slaměného. Když si oblíbila mladého Vávru Sejkoru, začal žárlit a zosnoval pomstu. Mravnostní delikt řešil lovecký soud na hradě Buchlově. Svědek Mikuláš Palatný prohlásil: *Již tomu dvě léta, o masopustě jminulém, jak ke mně chodíval Jíra Masař, žádajíc mne za to, abych panu ouředníku oznámil, že se jest s Slaměnkou měl činiti. Když již k němu ona nechodila, že se naučila k Sejkorovým choditi, žaloval mně, že by přebejvala s Vávrou, Sejkorovým synem. Za to mě žádal, abych panu ouředníku o tej věci oznámil, jestli toho pan ouředník nepřetrhne, že nejní možný věci, aby jeho v jejím domě nezabil. S ní o to ne jednou ke mně chodíval, ale několikrát. Až pan ouředník se k nám dostal do Moravan při obnovení ouřadu, tehda sem já tu věc snesl na pana ouředníka. Pan ouředník o to rok do Buchlovic pod nebožtíka pana Šebora položil a tu jest se on sám přiznal k těm všem slovům, kteréž mně mluvil. Tak jest na rukojmě dán, aby tej jistej Slaměny prázden byl a ona jeho taky až do tý pře vykonání.*

Tím ovšem všechno neskončilo. Palatný dále vypovídá, že po nějakém čase *jest ke mně tenž Jurka do mýho domu přišel, v sobotu před nedělí druhou v postě raničko, žádajíc mne za to, abychme Slaměného optali. A jeho ženu že našel s Sejkorovým synem v stodole Sejkorový v noci a že mu ušla až k Slaměnému na dvůr i s tím Sejkorovým synem, že on, dobude korda, za tím Sejkorovým synem se hnal a on utekl. A já jí obsílati nechťel, pravíc mu, že má ona muže svýho a ukázal sem mu na pana ouředníka. A on žádal, abychom s ním k panu ouředníku šli. I šli sme a oznámili to na Moštěnici a pan ouředník panu Václavovi z Zástřízl. A tak jest tu přede všemi se přiznal, když se ho pan Václav ptal, proč se*

neožení. A on odpověděl, že se jemu táž Slaměnka ženiti nedala, že se jemu v jeho domě oběsí, jestli se ožení, a že po ní zůstatí nemohl, že i v noci za ní běhati musil.

Tuto výpověď potvrdili i další svědci. Tak třeba Havel Nesejt vyznal po přísaze: Přišel za mnou Jurka Masař, žádal nás s Palatným, abychme pro Slaměného poslali, kde jeho žena bývá na přástce. I nesměli sme toho udělati, že by bylo zle. I pravil nám, že ji zastihl u Sejkorů v stodole v noci s Sejkorovým synem a potom že ji honil až k Slaměnému na dvůr, že by byl přeťal toho syna Sejkorovýho, kdyby se nebyli skryli. A potom že toho Jurku honil Slaměný. A když sme přivedli Slaměnkou na Moštěnici, pravil Jurka přede všemi, že než Slaměný jeden skutek učiní s Slaměnkou, že jich on učiní tisíc.

Kateřina Slaměná se dobrovolně nepřiznala. Teprve v rukou mistra ostrého meče vypověděla, že jest s ním skutek a i s Sejkorovým synem a tomu Jurkovi že jest skrze ty čáry původem d'ábelským, že jest jí k vůli býti musil. Protož za to její provinění páni z práva to nacházejí, pro vejstrahu jiným aby mistrem popravním kolem probita a zaživa zahrabána byla.

Jurka Masař vyvázl jako oběť čarování Kateřiny Slaměné jen s peněžitou pokutou. Na opravu kostelíka sv. Barbory měl dát dvacet zlatých a do dvou špitálů po postavu sukna v hodnotě deseti zlatých. Současně mu soud nařídil, aby nikdež na gruntech buchlovských se nepřechovával, nikdá tu nebýval, mír a pokoj všemu a všelijakými způsoby proti lidem sirotka buchlovského poddaným a zvláště pak proti lidem moravanským řečí i skutkem aby zachoval pod propadením hrdla svého. Navíc musel odprositi buchlovského úředníka a byl propuštěn na deset rukojmí pod závazkem pěti set kop grošů českých.

LILA TA KOUZLA

V březnu 1591 se dostala do rukou tábořských soudců Markéta Ledvinková, která se na mučidlech přiznala k čarodějnictví. Zatímco dobytku podle svých slov spíše pomáhala, lidi ze msty nemilosrdně připravovala o život. O svých praktikách vypověděla, že tu prst sušila v komíně. Nabírala ji v rohu místnosti, kam nejdříve zasvítl slunce, ale činila tak ještě před východem slunce. Poté, co prst nabrala, sušila ji devět dnů v komíně. Pak vzala lidskou hlavu

Huj s démony

a prolívala ji směsí té usušené prsti a vody, aby měla kouzlo, kterým mohla „sušit a mořit“ lidi, s nimiž se dostala do sporu. Navedla jí k tomu a vše naučila Anna Šandová z Podolí, nebožka. Kéž by jí tam čerti po smrti hlavu utrhlí! Kdyby jí nebylo, ona by se nikdy nedostala do mučírny: Vona mě tomu učila a tu hlavu mi sama přinesla do mého domu. Jedním dechem dodává, že uvedenými čarami usušila a umořila dva syny pana Rakovského. Tu vodu s prstí, hlavou prolitou, nosívala s sebou a vylévala ji na cestu, kudy jeho synové chodívali. Rovněž jí vylila do sadu a mezi dveře: A voni přes to přešli, i ten jejich pes, a tak sem je usušila. Potom zemřeli. A to sem jim potřikráte dělala a lila ta kouzla. A tak sem dělala, aby dobře nebylo. A proto sem jim to dělala, že sou se se mnou vadili a dávali mi šelmy starý.

Stejným způsobem, tedy pomocí vody s prstí, připravila o život Klikovou, kuchařku ze špitálu. Udělala to rovněž ze msty, neboť jí nadávala do hromů a bab a hádala se s ní. Uznává, že na to doplatil každý, kdo takové polité místo přešel. Posléze vypověděla: K tomu se znám, že sem měla hlavu člověčí v své komoře. Přinesly sme ji z Oustí s Annou Popadkou z Čekanic, kteráž jest u Jaruška v Čekanicích. Vzaly sme ji v Oustí v kostnici. A vona jest ji sama Anna Popadka vzala, svázavši ji do plachty a kázala mi ji namočiti. Item koření sme, kolo-vravec, na rozcestí kopaly a prostřelený koření, tolitu a chebdí. Ale to sme tím dobytku vopravovaly, kravám a sviňám.

Na konci života v posledních hodinách doznala, že Anna Popadka není vinna smrti Rakovského synů, zemřeli totiž před při-

nesením lebky z Ústí. Ledvinková měla doma ještě jinou, a to od nebožky Šandové z Podolí. A ta ji také naučila všechna kouzla, nikoli Anna Popadka, která o tom nic nevěděla. Hlavu přinesly s Popadkou až v podzimních dnech, kdy kopaly ony čarovné byliny. S touto druhou hlavou neprovozovala žádná kouzla, vyhodila ji, protože zapáchala.

Když se jí Rakovská ptala, jestli by ji uměla zbavit vší, odpověděla: *Má milá Rakovská, když mi Pán Bůh pomůže z tyto my těžkosti, že já i od těch vší tobě spomohu, že jich mítí nebudeš.* Nakonec přiznala, že pomáhala dobytku od vší tak, že v době pašijí uvařila ovesnou slámu ve vodě, přidala do ní louh z popele a směsí pak od Květné neděle až do Velkého pátku dobytek omývala.

Item k těmto ke všem artikulům svrchu psanej[m] se jest přiznala, že jest to všecko věrná pravda, což jest tu koliv a vo čem vyznala. A na tom na všem jest u[m]řela. Jediné tu Annu Popadku jest vodvolala a jest zaživa zahrabána a kolem probita.

NABRAL ZE TŘÍ STUDNIC VODY

Rokycanští konšelé řešili v červenci 1591 znovu delikty čarodějnictví, tentokrát Jana Hadrá a členů jeho rodiny. Jakub Kulhavý, Hadrův nevlastní syn, v mučírně vyznal, že jej otčím naváděl, aby v Timákově nabral ze tří studnic vody na nový měsíce ve čtvrtek neb v sobotu. A tou vodou obmyjíc koně, aby nalil na kříž[ov]atky. A kteří koni to přejdou, že budou schnouti, i lidí. Současně prohlásil, že zachoval hostii, kterou zavrtal do žlabu u Tománka v Litohlavech, aby kobyly čistě jedly. Otčím jej prý inspiroval i k tomu, aby jablko pod paží zapotil a dal děvce, že mu hned k skutku povolí. A davši takové jablko děvce Tománkové, že s ní asi třikrát činiti měl. Dále se Jakub přiznal, že z otčímova návodu vlil dvakrát vodu ze tří studnic mezi vrata Janu Soukupovi, aby poškodil jeho dobytek. Ke svému čarování užíval také částí těla oběšeného: *Viselce Krejcara hned ve čtvrtek vyřezal otčím jeho a on mu žebřík vzal u Tománka. To vyřezaný zakopal v průhoně za Režných a otčím zase vykopal a za kamny sušil. A potom jemu zde na rynku prášku z toho lůna dal. Tím pak práškem koně obmejoval. A co ty vody po obmytí zůstalo, že na křížovatky lil. To když člověk*

neb hovado přešlo, schlo a mřelo. Jakub Kulhavý čaroval, ale též kradl za použití kouzel. Míval k tomu nějaké vlasaté koření a po něm velmi smělý byl, tak říká: *Pomoz, čerte, ďáble, odříkám se Pána Boha a ať nás nevidí.* I když poslouchal svého otčima, odmítl vypálit ze msty Litohlavy. Městský soud rozhodl, aby byl čarodějník Jakub Kulhavý vpleten do kola a s ním upálen.

Jeho matka Anna Hdrová vypověděla: *1. Že vopravovala sobě své krávy. 2. S kopytníkem a s vraticí chléb pekávala a ten pomalu kravám dávajíc, až do roku dochovala, aby dojný byly. 3. Když měla krávy hnáti na pastvu, že je svěcenou vodou myla. 4. Kravám cizím že škodila, na cesty vylívajíc vodu vařenou s kořením z vratice obojí: černobejle, visálka a z Matky boží kříže. 5. S prostřelencem mezi svůj vrata vodu vařenou kropila pro dobrý svých krav. Visálek prý kopávala ve čtvrtek nebo v sobotu nějakým dřevem nebo rýčem a své krávy vodu smejovala, na rozhraní lila tu vodu a kouzčila visálkem. Rovněž nezapírala, že chodívala s Potůčkovou a Pechatkovou do Otěšic k hadačce, která jim dávala po náruči koření, aby s tím krávy sobě obmejovaly. Z výslechu znamenaneho ve smolné knize se dozvídáme, že věděla o krádežích svého manžela i syna, navíc cizoložila. Tento zápis není dokončen, nicméně z jiných písemností vyplývá, že manželé Hdrovi a pastýřka Potůčková byli upáleni, ostatní spoluviníky konšelé odsoudili jen k podmíněnému trestu smrti.*

PSANÍ DO PEKLA

Téhož roku [1591] se tady udál strašlivý příběh. Jeden muž, jménem Augustin, provazník, se zapsal zlořečenému ďáblu na 34 let, aby od něho dostal množství peněz. Leč toto psaní bylo včas zachyceno a za ubohého hříšníka se konaly zde všude v kostelích obecné modlitby. On sám ve vězení nikterak nepopíral svůj zoufalý čin. Konečně od 2. února byl postaven po tři neděle po sobě v kostele před vysokým oltářem k veřejnému pokání, poněvadž svým špatným příkladem pohorsil všechnu obec. Když takto vykonal veřejné pokání, přistoupil o čtvrté neděli k přijímání. Poněvadž však nechtěl svého žití polepšiti, počestné radě zle lál, a poněvadž také házel do domu ustanoveného rychtáře, pana Jakuba Pauspertela staršího, velké kameny a jemu vyhrožoval, byl dne 7. srpna léta 1592 u sv. Jana sřat.

Těmito slovy zaznamenal jihlavský kronikář a městský písař Martin Leupold z Löwenthalu případ provazníka Augustina Hubera, který se rozhodl v bezvýhodné osobní situaci zajistit si blahobytný život neobvyklým způsobem. Napsal totiž následující dopis:

Prátelský pozdrav a službu vzkazuji nejprve, nejmocnější Bože Lucifere, zároveň nejmocnější pane a kníže tohoto světa, také nejmocnější pane a princí v Orientě, mocný pane a Bože od Východu až k Západu!

Já, Augustin Huber, jsem nemohl opomenouti obrátit se k Vám se svými velkými žalobami, jak se mi tady na světě daří a jak jsem všemi svými přáteli opuštěn. Tak jsem si bezvýhradně předsevzal poddati se Vám, jako nejmocnějšímu Bohu a pánu Luciferovi, tělem i duší, krví i statky. Jestliže budete chtít dáti a poslati mi po svém služebníku dosti peněz pro mé potřeby, jsem připraven zapsati se Vám vlastní krví. Leč chci si vyhradit určitý čas od data tohoto listu, a to po 34 léta. Budete-li si to přát, tedy opovím nepřátelství všem věřícím křesťanům, ať v duchovních nebo ve světských věcech. Jakmile tato léta uplynou, budete mít nad mým tělem i duší plnou moc a nakládat s nimi podle své vůle. Tak tomu má být do Vaší věčnosti. Kromě toho hodlám také opovědět nepřátelství všem svatým andělům na nebesích i s jejich Bohem a pánem. Chcete-li tak učinit, tedy Vás prosím jako svého Boha a pána Lucifera, abyste ode dneška, kdy dostanete tento dopis, do tří dnů položil na tomto místě odpověď, abych věděl, jak se mám zařídit. Stalo se v neděli po Bartoloměji [25. srpna] léta 1591.

Augustin Huber, k Vaším službám po všechny časy připravený služebník.

Autor psaní připojil, jak se sluší, i adresu: *Tento dopis nechť se dostane nejmocnějšímu Bohu a pánu Luciferovi, zároveň nejmocnějšímu knížeti a pánu tohoto světa od Východu až k Západu, princí v Orientě, mému vlastnímu Bohu a pánu, k vlastním rukám. V Pekle!*

Dopis se však dostal do jiných rukou a způsobil v Jihlavě poprask. Kazatel Kašpar Stolzhausen požadoval pro jeho pisatele trest smrti nebo alespoň vypovězení z města na věčné časy. Jihlavští konšelé zapojili do mimořádného procesu učené teology, císaře i apelační soud a uvězněného Hubera vyslyšali. Ten se hájil docela chytře:

Nenapsal jsem to v žádném špatném úmyslu, leč jen proto, že jsem se dostal pro dluhy do vězení a byl jsem všemi svými přáteli a také svou vlastní ženou opuštěn, takže mi nechtěli podati ani kousek chleba. Proto jsem jim psal, že se chci odevzdati Dáblu, neboť jsem byl zlým duchem těžce pokoušen. A poněvadž nic nepomáhalo, pořídil jsem si opis z tištěné knihy doktora Fausta, kterou četli k ukrácení chvíle také ostatní spohuvězní. Tím jsem se nedopustil ničeho špatného, neboť je-li dovoleno takové knihy tisknouti, proč by nemělo být dovoleno – praví vzdorně – takové knihy

Únos čarodějnice do pekla

také čísti? Napsal jsem ten dopis v dobré vůli a rád. Dopis nezpůsobí mé zatracení; jsou zajisté větší hříšníci v tomto městě než já a milosrdenství boží je také větší než hřích. Já jsem se Dáblu nikterak neoddal, nejsem jím také posedlý, jinak by na mě také nestačily tyto řetězy a pouta. Ono psaní jsem nepoložil na žádné místo, nýbrž nosil je u sebe a když jsem přišel ze šenkovny a podíval se na nadpis, pomyslel jsem si: Oj, cos to chtěl učinit a s takovou věcí si zahrávat? Dopis jsem potřhal a pohodil ve svém domě, takže se tak asi po čtrnáct dní v domě povaloval, až naň přišla má žena, donesla svému otci a on se potom postaral, aby se dostal k panu Mistru kazateli, právě k onomu Mistru, který na mě v kázání zavřel (nebyval bych se toho býval od něho nadál).

Nikdo jiný nemůže prokázati, že bych se byl obíral takovými věcmi. Petr Stier mě sice poučil, že je třeba položit takové psaní na nějaké temné místo, neboť po třech dnech prý Dábel přinese zase odpověď, a také že člověk se s ním hned nedohodne, jak dlouhou lhůtu života mu má ponechat. On totiž vždy slibuje méně než žádá druhý, totiž 24 let, ale usmlouval s ním Faustus si prý na to vzal krátkou dobu, totiž 10 let delší. Toto však Petr Stier, když mu byl postaven tvář v tvář, popřel a řekl, že spolu byli jednou na pivě a tam že Huber začal mluvit o Faustovi. Nato že on řekl jen tolik: Četl jsem také ve Faustovi o podivných kouscích, jak snědl najednou jednoho sedláka s fírou sena, koněm

a vozem, ale Huberovi jsem nedával žádných rad, aby se zabýval takový-
mi ďábelskými věcmi. To však nepopírám – praví Petr Stier – že když člo-
věk čte ve Faustovi, napadá mu vždy něco zvláštního. Neboť když jsem šel
jednou do Luk (je to tržní místo míli cesty od Jihlavy), přepadla mě tako-
vá hrůza, jako kdyby mi někdo říkal, že se mám zapíchnout. Nabyl jsem
však rozvahy, odhodil zbraň a po modlitbě se mi trochu ulehčilo. Neviděl
jsem také žádné strašidlo. Takovou podobnou knížku jsem zapůjčil ku-
chaři v obecní kuchyni a když se v ní jednou na cestě četl, přišel na něho
takový strach, že nemohl jít přes jakýsi les, nýbrž musel se vrátit. Oba si
tedy svými torzeními odporovali a žádný z nich nechtěl přiznati to, co
mluvil druhý.

Potom tázán, zdali psal Dáblu vícekrát než jednou? Odpovídá: Nikoli,
napsal jsem to jen jedinkrát. Kromě toho jsem psal svému tchánu Řeho-
ři Postřihači z vězení a svěřil se mu, že se chci oddati Satanovi. Ale jeho
žena mluví jinak: Dopis, který nyní napsal Dáblu, byl prý druhý. První
prý jí dal přečíst. Na to mu řekla: Milý Augustine, do jakých ďábelských
věcí jste se to zapletl? Pomyslete raději na Pána Boha a pilně pracujte! Po-
tom prý dopis roztrhal a vyhodil oknem. Ona si prý však kus přečetla
a zahrabala jej do hnoje. Druhý dopis, který je po ruce, prý položil ve své
ložnici na okno a přikryl talířem. Byl později náhodou nalezen jeho slu-
žebnou a tak vyšel najevo etc.

Potom tázán, poněvadž sám po mnoho let nechodil ke stolu Páně, proč
zahrmoval svou ženu urážkami, když přistupovala k přijetí velebné svá-
tosti? On sám chodil prý vždy ke svatému přijímání dvakrát za rok. Chtl
to dokázat starým panem seniorem kazatelem, kdyby nebyl zemřel. Svou že-
nu prý dokonce plánil, když s ním nešla, což musí sama přiznati. Ale je-
ho žena mluví jinak. Totiž jakmile se napil – v uctivosti řečeno – chrllil
na ni urážlivá slova o večeři Páně etc., etc.

Potom tázán: Zdalíž je tomu tak, že když se jednou obíral černým umě-
ním, zjevil se mu Dábel v mnišské podobě a poněvadž jeho kohout, které-
ho k tomu pilně a pečlivě choval, nechtěl kokrhati, utekl v hrůze v noční
době z vlastního domu? Odpověď: Příhodilo se asi před sedmi lety, že když
ve svém domě v noci jsem přečetl asi osmou kapitolu Zjevení svatého Ja-
na o smůle a síře, přišla na mě taková hrůza, jako by se mi to v hlavě po-
mátlo. Běžím ze světnice jen v košili, domnívaje se nejinak než že běžím ke
své ženě do komory; tak jsem přišel ke svému tchánu Řehoři Postřihači
a prosím pro smilování boží, aby mi dal modlitební knížku. A když jsem
vykonal dvě silné modlitby, bylo mi lépe. Potom mě opět zavedli domů. Ne-
viděl jsem žádného mnicha a neměl žádného kohouta. To je čirá báchor-
ka. Ale jeho tchán Řehoř Postřihač říká, že jakmile k němu přišel, zavřel
jej do jedné místnosti a oknem cosi vyšlo, harašilo a hýbalo se, neslyšel

však žádného hlasu a nic neviděl. Co se týče kohouta, řekl jeden měšťan jménem Gwitter, že prý o tom slyšel od samého Augustina Hubera.

Rozhodnuto, aby pro toto psaní nebyl zatracen, nýbrž nechť dojde útěchy podle milosrdenství božího a drahých zásluh Kristových. Neboť ačkoli list napsal, přece se nepoddal zlému duchu a také není jím posedlý; jinak by zde nyní neseděl a málo by k tomu byly platny i řetězy na jeho těle.

